

Magyar tudományosság a világban Hírösszefoglaló – 2023. október

Díjak, kitüntetések

AZ ORANGE-NASSAU REND TISZTIKERESZTJÉVEL TŰNTETTÉK KI VANCÓS GYULÁT – A Twentei Egyetemről való búcsúztatásakor **Vancsó Gyula** fizikust, kutatóprofesszort, az MTA külső tagját a nemzetközi tudományos életben kifejtett munkájáért **Vilmos Sándor** holland király az Orange-Nassau Rend lovagrend tagjává avatta, tiszti fokozatban. A kitüntetést **Sander Schelberg**, Hengelo polgármestere adta át <https://mta.hu/>

FIATAL KUTATÓK A SZLOVÁKIAI MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁGÉRT 2023-AS DÍJAZOTTJA – A Szlovákiai Magyar Akadémiai Tanács 2023. szeptember 30-án az éves közgyűlés keretében adta át a Fiatal kutatók a szlovákiai magyar tudományosságért díjat **Sebők Szilárd**nak társadalomtudományok és bölcsészet kategóriában. A fiatal kutató a közgyűlésen a díjátadást megelőzően rövid előadásban mutatta be kutatási témáját és tudományos eredményeit <https://szmat.sk/>

A SZLOVÁK TUDOMÁNYOS AKADÉMIA ĽUDOVÍT ŠTÚR EMLÉKÉRMÉT KAPTA MÉSZÁROS ANDRÁS FILOZÓFUS, nyugalmazott professor, a Szlovákiai Magyar Akadémiai Tanács elnöke, az MTA külső tagja <http://www.szabadsag.ro>

MAGYAR IRODALMI DÍJ A BÉCSI EGYETEM TANÁRÁNAK – A Bécsi Egyetem Finnugor tanszékének tanára, az író és irodalomtörténész **Vincze Ferenc** kapta idén a Fiatal Írók Szövetsége (FISZ) Csáth Géza-díját. A díjhoz járó jutalmat jótékony célra fordítják <https://volksgruppen.orf.at/>

Hírek, események

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA DOMUS SZÜLŐFÖLDI ÖSZTÖNDÍJPROGRAMJA KERETÉBEN 2017. SZEPTEMBER 1-JÉN INDULT PROJEKT eredményképpen létrejött a határon túli magyar beszélőközösségek nyelvi problémáit feldolgozó adatbázisa – A gyűjtési és fejlesztési munkákat a Termini Magyar Nyelvi Kutatóhálózatba tömörült határon túli kutatóállomások képviselői végezték **Sebők Szilárd** vezetésével – név szerint a romániai Szabó T. Attila Nyelvi Intézet, a szlovákiai Gramma Nyelvi Iroda, az ukrainai Hodinka Antal Nyelvi Intézet, a szerbiai Verbi Nyelvi Kutatóműhely, az ausztriai és szlovéniai Imre Samu Nyelvi Intézet, valamint a horvátországi Glotta Nyelvi Intézet munkatársai – Az oldalon a Magyarország szomszédos országaiban élő magyar beszélőközösségek nyelvi problémáira kereshet rá különböző kritériumok és szűrők beállításával. Az adatbázis kortárs nyelvi problémákat tartalmaz, amely – egy formális szempont szerint – a

2017. január 1-jét követő időszakot jelenti. Vagyis az adatbázis csak az ettől a dátumtól később keletkezett, vagy a korábban keletkezett, de az említett időpont után is adathozható nyelvi problémákat tartalmazza Magyarország szomszédos országaiból. Az adatbázisban csak konkrét, időben és térben megragadható problémák szerepelnek, vagyis nem általánosított, elvonatkoztatott, esetleg emlékek alapján rekonstruált nyelvi problémák. Az egyes problémák leírása csak azokat az információkat tartalmazza, amelyekre feltétlenül szükség van a problémahelyzet megértéséhez. A projekt célja a problémák következetes és könnyen kezelhető dokumentálása, illetve ezek hatékony kezelése, nem pedig esettanulmányok közzétevése. Az adatbázis kiindulópont kíván lenni a további kutatásokhoz – a nevéhez híven adattár –, nem pedig kutatási eredmények tára, még ha – a téma természetéből következően – a legtöbb esetben az adatok rögzítésénél többről van is szó. Ezt mutatja a „Probléma értelmezése” mező, amely azt írja le, hogy a probléma feldolgozója miért értékeli problémának az adott helyzetet. Ugyanakkor ez nem az egyedüli helyes értelmezést jelenti, csupán magyarázatot a probléma feldolgozója részéről, illetve kiindulópontot más kutatók számára <http://nyelvi-problemak.termini.nyud.hu/>

HITVALLÓ EGYHÁZ MAGYAR MÁRTÍRJAI II. – 2023. október 5-én a Selye János Egyetem Református Teológiai Kar, Történeti Tudományok Tanszéke konferenciát tartott Révkomáromban. A konferencián előadást tartott **Filep Tamás Gusztáv** *Egyházi emberek a Gestapo és a nyilasok kezén – „a világ legkülönösebb kálvinista gyülekezete”* címmel <https://kisebbssegkutato.tk.hu/>

16. KUTATÁS- ÉS TUDOMÁNYTÖRTÉNETI KONFERENCIA – Az eseményre Kolozsvárra került sor, 2023. október 5–6-án – Szervező intézmények voltak: BBTE Magyar Néprajz és Antropológia Intézet, Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kriza János Néprajzi Társaság, MTA Kolozsvári Akadémiai Bizottság <https://www.eme.ro/>

BESZÁMOLÓ A SZMAT 11. KÖZGYŰLÉSÉRŐL – ... A közgyűlésen **Kocsis Károly**, az MTK EB elnöke felszólalásában köszöntötte a SZTA-át fennállásának 70. évfordulója alkalmából. Ezt követte **Morovics Miroslav Tibor**, az SZTA alelnökének, a 3. Osztály elnökének előadása a Szlovák Tudományos Akadémiáról. A közgyűlésen átadásra került a Fiala kutatók a szlovákiai magyar tudományosságért díj. A díjat a SZMAT júniusi ülésén a három javasolt személy közül **Sebők Szilárdnak** ítélte oda.

A díjazottat **Misad Katalin** laudálta. A Selye János Klub tevékenységét **Kovács Virág Boglárka** mutatta be. **Mészáros András**, a SZMAT elnöke beszámolt a SZMAT 2023-as tevékenységéről és a 2024-es tervekről – ennek teljes szövege itt olvasható. A beszámolót követően **Morovics Miroslav Tibor** az SZTA Ludovít Štúr emlékérmét adta át **Mészáros Andrásnak** <https://szmat.sk/>

MADÁCH ÉVSZÁZADAI – A fenti címmel szerveztek kétnapos nemzetközi tudományos konferenciát az alsósztrégovai Madách-kastélyban. A tudományos találkozó méltó lezárása a **Madách Imre** születésének 200. évfordulója alkalmából meghirdetett Madách-émlékévkönyv. Mint a konferencián is elhangzott: Alsósztrégován indult el a **Madách** bicentenáriuma-hoz kötődő rendezvények sora, s itt is ért véget a rendezvényfolyam. A Madách évszázadai nemzetközi tudományos konferencián elhangzott előadások hamarosan kötet formájában is megjelennek ... <https://felvidek.ma/>

A 16. KUTATÁS- ÉS TUDOMÁNYTÖRTÉNETI KONFERENCIA – Kolozsváron zajlott október első napjaiban a 16. kutatás- és tudománytörténeti konferencia – Szervező intézmények voltak a BBTE Magyar Néprajz és

Antropológia Intézet, az Erdélyi Múzeum-Egyesület, a Kriza János Néprajzi Társaság és az MTA Kolozsvári Akadémiai Bizottság <https://kab.ro/>

BELSŐ VILÁGUNK ÉS AZ INFORMÁCIÓROBBANÁS HATÁSAI A KREATÍV GONDOLKODÓKÉPESSÉGRE – A Babeş-Bolyai Tudományegyetem Magyar Tagozata októberben zárta a kolozsvári magyar nyelvű felsőoktatás 150 éves fennállását ünneplő jubileumi évét. Ebből az alkalomból a Kolozsvári Akadémiai Bizottsággal közösen szervezett ünnepi előadásra került sor. Az eseményen meghívottként jelen volt **dr. Freund Tamás** akadémikus, Széchenyi-díjas neurobiológus, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke, aki *Belső világunk és az információrobbanás hatásai a kreatív gondolkodóképességre* címmel tartott előadást <https://kab.ro/>

IDENTITIES, REPRESENTATIONS AND POLICIES: STATE-MINORITY RELATIONS IN THE 20TH AND 21ST CENTURIES – NEMZETKÖZI KONFERENCIA – A Kolozsvári Kisebbségkutató Intézet 2023. október 5-6-án nemzetközi konferenciát szervezett a Babeş-Bolyai Egyetemen *Identities, Representations and Policies: State-Minority Relations in the 20th and 21st Centuries* címmel <https://kisebbssegkutato.tk.hu/>

MTA–EME KUTATÁSTÁMOGATÁSI ÉS EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁS – Az Erdélyi Múzeum-Egyesülethez látogatott a **Freund Tamás**, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke és küldöttsége: **Kocsis Károly**, az MTA MTK EB elnöke; **Oberfrank Ferenc** az MTA Köztisztviselési Igazgatóság igazgatója; **Monok István**, az MTA KIK főigazgatója; **Böhm Gergely**, az MTA Nemzetközi Kapcsolatok Főosztálya osztályvezetője és **Morvai Tünde**, az MTA HTMT osztályvezetője. A látogatás alkalmával ünnepélyes keretek között írták alá azt a kutatástámogatási és együttműködési megállapodást, melynek keretében Nemzeti Program indul az EME Kutatóintézetében az MTA támogatásával. Az együttműködési megállapodást **Freund Tamás**, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke és **Bitay Enikő**, az Erdélyi Múzeum-Egyesület elnöke írta alá az EME székházában, ennek megfelelően az MTA jelentős anyagi támogatást nyújt a Jakó Zsigmond Kutatóintézet Források és adattárak Erdély középkori és kora újkori történetéhez projektjéhez. Az ünnepi alkalmon köszöntőt mondott **Bitay Enikő** EME-elnök, **Freund Tamás**, az MTA elnöke <https://www.eme.ro/>

A KISEBBSÉGI ELITEK TEGNAP ÉS MA – *Kisebbségi elittek tegnap és ma* címmel rendezett kétnapos tudományos konferenciát a Fórum Kisebbségkutató Intézet. A konferencián etnológusok, történészek, szociológusok és politológusok járták körbe a kisebbségi elit témakörét. A Selye János Egyetem tanárképző karával együttműködésben megszervezett konferenciára – melyen előadást tartott **Morvai Tünde** politológus, az MTA Határon Túli Magyarok Titkarságának osztályvezetője *Csehszlovákiai magyar pedagógus-értelmiségi életutak* címmel – az egyetem Konferenciaközpontjában került sor <https://foruminst.sk/>

9. DIGITÁLIS SZÉKELYFÖLD KONFERENCIA – A **Digitális Székelyföld Konferencia** Erdély legnagyobb magyar nyelvű szakmai fóruma az IT területén. Töretlen lendülettel innoválja, erősíti és motiválja a helyi szakmai közösséget. Hazai és határon túli szakemberek mutatják be a digitális tér újdonságait, sikeresen működő innovatív modelleket és gyakorlati alkalmazásokat. A konferencia víziója, hogy Székelyföld 2030-ra egy olyan régióvá válik, ahol a magas hozzáadott értékű termékek és szolgáltatások teszik ki a gazdasági termelés legnagyobb hányadát. Ebben a vízióban alapvetőek a digitalizálás és a kreatív iparágak, valamint az ezek által biztosított tárgyi és technikai megoldások ... <https://hirlevel.egov.hu/>

A KOLOZSVÁRI AKADÉMIAI BIZOTTSÁG ARTES LIBERALES SOROZATÁNAK ÚJABB ELŐADÁSA – Dékány Imre¹: *Nanotechnológiai alkalmazások az egészségiparban* – A nanorészecskék és nanoszerkezetű anyagok gyakorlati alkalmazása az utóbbi tíz évben nagyon elterjedt. Az előadás bemutatja a nanorészecskék (kvantumponatok - lásd Nobel-díj 2023) előállítási módszereit és a nemesfém nanorészecskék szintézisét. Az egészségipari alkalmazási lehetőségek skálája széles: a félvezető nanorészecskék öntisztuló felületek előállítására alkalmasak, a nemesfém nanorészecskék szenzorként alkalmazhatók. A szabályozott hatóanyag-leadás alkalmazása révén injekciókban vagy tablettákban is bevihetők a szervezetbe, továbbá sebészeti eljárások számára preparálhatók <https://kab.ro/>

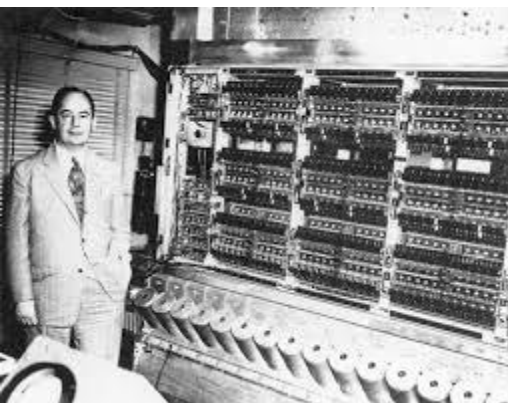
MEGTARTOTTA ÉVES KÖZGYŰLÉSÉT A KÁRPÁTALJAI MAGYAR AKADÉMIAI TANÁCS – A rendezvényt **Cserniczkó István**, a KMAT elnöke, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola rektora nyitotta meg, köszöntve az elnökségi tagokat, tanácsstagokat. **Kocsis Károly**, akadémikus, a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság elnöke kiemelte, hogy a KMAT az MTA testrészt képviseli Kárpátalján, kiemelkedő, elkötelezett és példaértékű munkát végezve a kárpátaljai magyar társadalom és a szülőföldjük számára. **Kocsis Károly** szavait követően **Morvai Tünde**, az MTA Határon Túli Magyarok Titkárságának osztályvezetője fordult az elnökségi tagokhoz, tanácsstagokhoz. *“A Kárpátaljai Magyar Akadémiai Tanács ülése különleges alkalom: egyrészt az összegzésre, másrészt pedig a tervezésre is”* – emelte ki ... <https://kmat.uz.ua/>

TÖRTÉNÉSZKONFERENCIA A MAGYAR TUDOMÁNY NAPJA TISZTELETÉRE – Volt, amikor nyolcszáz ember is összezsúfolódtott egy gyergyói teremben, hogy a magyar történelemről szóló előadásokat hallgathasson meg, manapság azonban lecsökkent az érdeklődés az ilyen jellegű események iránt, de az 1977-ben elindult történészkonferencia hagyománya így sem szakadt meg – A magyar tudomány napja tiszteletére szervezték meg idén is Gyergyószentmiklóson a Művelődési élet Erdélyben és Székelyföldön a 18. századtól a 21. század elejéig címmel szerdán megtartott történészkonferenciát. A városi könyvtár termében sajnos sokkal kevesebben foglaltak helyet, mint akár pár évvel korábban is. De amint **Garda Dezső**, az esemény főszervezője is elmondta, a kezdetekkor, 1977-ben nyolcszázán zsúfolódtak össze a gyergyóremetei kultúrházban, hogy a kolozsvári egyetemről érkezett történészeket hallhassák, akik a magyar történelem különböző momentumairól beszéltek <https://szekelyhon.ro/>

---

¹ professzor emeritus, az MTA rendes tagja

Várható események, felhívások

NEUMANN EMLÉKKONFERENCIA SZABADKÁN – A MAGYAR TUDOMÁNY ÜNNEPE JEGYÉBEN – Az MTA Magyar Tudomány Ünnepe – 2023 vajdasági rendezvénysorozata keretében a Vajdasági Magyar Akadémiai Tanács 2023. november 6-án Neumann Emlékkonferenciát tart a tudós születésének 120. évfordulója alkalmából. A rendezvény célja úgy tisztelni **Neumann János** emléke előtt, hogy az ő felfedezései alapján született újabb tudományos eredményekről is beszámolunk. Az előadások az informatika, a játékelmélet, a gazdasági matematikai alkalmazások, a mesterséges intelligencia és a tudománytörténet témaköréből valók, de szó lesz **Neumann János** életéről, tudományos eredményeiről és azok hasznosulásáról is. A tudományos konferencia Szabadkán, az Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű

Tanítóképző Karán kerül megrendezésre. A rendezvény társszervezői: az Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kara, az Óbudai Egyetem és a Magyar Fuzzy Társaság és az IEEE HS. A tudományos konferenciabizottság elnöke és társelnöke: **dr. Kovács Levente**, **dr. Takács Márta** <https://vmat.rs/>

A MAGYAR TUDOMÁNY ÜNNEPE 2023 – A Kolozsvári Akadémiai Bizottság Elnöksége által szervezett tudományünnepi rendezvény idei helyszíne Kolozsvár, az esemény az EME tudomány napi megemlékezéséhez is kapcsolódik. 2023. november 16-án 17 órától a BBTE Aula Magna termében két rangos plenáris előadásra kerül sor <https://kab.ro/>

Kérjük szíves közreműködésüket abban, hogy a tájékoztató azon részei, amelyek a kutatóhely számára relevánsak, megküldésre kerüljenek annak vezetősége, illetve minden érdeklődő és érdekelt munkatárs részére.

Együttműködésüket köszönjük!